

Zala in Edi raziskujeta: Skrivnosti ljudske obrti

Nekega pomladnega popoldneva sta Zala in Edi sedela pod staro hruško za hišo. Sonce je prijetno grelo, veter pa je nežno šelestel med listi. Ptički so žvrgoleli, zrak pa je dišal po sveže pokošeni travi.

»Veš, Edi, babica mi je danes pokazala prt, ki ga je sama izvezla. Rekla je, da je to del ljudske obrti. Pa ne vem čisto točno, kaj to pomeni,« je rekla Zala in nežno pogladila rob vzorca, ki ga je imela na prtičku v naročju.

Edi je pokimal. »Moj dedek je bil čevljar! Imel je svojo delavnico v Tržiču in je sam izdeloval čevlje. Pravi, da je vsak par čevljev naredil po meri. Tudi to je ljudska obrt, je rekel.«

Zala je z zanimanjem poslušala. »Torej ljudska obrt pomeni, da ljudje sami izdelujejo stvari z rokami? Brez strojev in tovarn?«

»Ja! In pogosto so te stvari značilne za določen kraj v Sloveniji. Recimo v Ribnici izdelujejo suho robo – lesene žlice, cedila, metle, sita in košarice. In tam imajo celo sejem, kjer ljudje iz cele Slovenije pridejo pogledat in kupit izdelke,« je razložil Edi.

»A veš, kaj me je najbolj očaralo? Ko smo bili v Idriji, sem videla idrijske čipke. Tako drobno in natančno delo! Klekljarice so imele prave blazine in polno bucik, s katerimi so speljevale nitke. Skoraj nisem mogla verjeti, da je vse to narejeno ročno,« je navdušeno povedala Zala.

»Uau, to bi rad videl! Pa steklarstvo – spomnim se, kako smo bili v steklarni. Tam so s pihanjem vročega stekla naredili vaze, kozarce, okraske... Izgledalo je kot prava čarovnija. Steklo je bilo najprej rdeče in vroče, potem pa so ga s posebno pipo napihnili v obliko.«

»In še slamnikarstvo! V Domžalah imajo muzej slamnikov. Tam nam je vodička pokazala, kako so včasih ženske spletale slamo v dolge kite, iz katerih so potem sešile slamnik. Čisto brez elektrike ali strojev – vse s spretnimi rokami!«

Edi je dodal: »V Beli krajini pa delajo pisanice – posebna velikonočna jajca, okrašena z voščeno tehniko. In v Kranjski Gori sem videl, kako izdelujejo cokle – tiste lesene čevlje s paščki. Včasih jih je nosil skoraj vsak.«

»Mi smo bili lansko jesen v Filovcih, v Prekmurju. Tam so hiše s slamnato streho, obkrožene z vrtovi in cvetjem. Pa prava lončarska vas! Pokazali so nam, kako se vrtila glina na vretenu in kako iz nje nastane vrč ali skleda. Ena gospa je naredila celo piščalko v obliki petelina! Čisto me je prevzelo,« se je spomnila Zala.

»A si že slišala za panjske končnice? Tiste poslikane deščice na čebelnjakih? Ljudje so nanje risali prizore iz vsakdanjega življenja ali pa smešne prigode – kot mini stripi. Tako so čebelarji vedeli, kateri panj je njihov. Vsaka končnica je imela svojo zgodbo!«

Zala se je zasmejala. »To se mi zdi super ideja. Čebele so gotovo vedele, kam morajo leteti!«

»A veš, kaj je še zanimivo? Kozolci! To so slovenske posebnosti. Dedek mi je razlagal, da jih v tujini skoraj ne poznajo. Včasih so v njih sušili seno, fižol, koruzo in celo perilo. Vsak kozolec je bil drugačen – nekateri so imeli streho, drugi ne, nekateri so bili enojni, drugi dvojni. Vse to so gradili brez žeblicev, samo z lesenimi zagozdami.«

Zala je prikimala. »Toliko različnih obrti! In vsaka ima svojo zgodbo, svoj kraj in svoj način izdelave. Koliko znanja, truda in potrpežljivosti je bilo za tem!«

»Pa še pomembne so bile – ljudje so si z njimi služili kruh in ohranjali tradicijo. Včasih ni bilo trgovin in tovarn, ampak so znali sami narediti vse, kar so potrebovali. Znanje so prenašali iz roda v rod.«

Zala se je zasanjano nasmehnila. »Veš, mogoče bi lahko v šoli imeli dan ljudskih obrti. Vsak učenec bi lahko predstavil eno obrt, prinesel izdelek od doma ali pa ga sam naredil.«

»To bi bilo super! Jaz bi se prijavil za čevljarja!« je vzkliknil Edi.

»Jaz pa bi poskusila klekljati čipko,« je odgovorila Zala z iskrico v očeh. Tisti dan sta otroka podala novo pobudo, ki je oživila duh preteklosti. Z rokami in srcem sta začela razumevati, kako pomembno je ohraniti znanja, ki povezujejo generacije. In morda bosta prav onadva nekoč komu podarila ročno izdelan izdelek, ki bo nosil zgodbo – kot čipka, čevlji ali pisanica.

Dragi učenci, drage učenke!

Hvala, ker ste naju skozi celo šolsko leto spremljali in z veseljem brali najine zgodbe. Zelo sva se razveselila vsakič, ko sva vedela, da naju berete, razmišljate z nama in skupaj z nama odkrivате zanimivosti sveta.

Vesela sva, da smo skupaj spoznavali naravo, se pogovarjali, iskali odgovore na radovedna vprašanja in se tudi zabavali.

Želiva vam lep in prijeten konec šolskega leta. Naj bodo dnevi polni igre, smeha, sonca in lepih trenutkov.

Tudi med počitnicami vas ne bova pozabila! Na **šolski spletni strani** vas bodo čakale nove zgodbe – zato naju le obiščite! Zelo bova vesela, če boste z nama tudi poleti. Komaj čakava, da se naslednje šolsko leto spet družimo, učimo, smejimo in raziskujemo skupaj.

Do takrat pa – uživajte počitnice, berite, se gibajte in ostanite radovedni!

Zala in Edi